

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-38>

Лоза Наталя, доцент кафедри образотворчого мистецтва, ПНПУ імені К. Ушинського, Одеса, Україна

ПОБУДОВА ПРОСТОРУ У ЖИВОПИСНИХ ТВОРАХ, ЩО ПОЄДНУЮТЬ ЗОБРАЖЕННЯ ІНТЕР'ЄРУ ТА ЕКСТЕР'ЄРУ

Ключові слова: простір, світло, яскравість, лінійна перспектива, повітряна перспектива, кольоровий та світловий контраст.

LOZA Natalya, Associate Professor, Honored artist of Ukraine, Associate Professor at the Department of Fine Art, The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky» (Odesa, Ukraine) orcid.org/0000-0002-2313-4584

BUILDING SPACE IN PAINTINGS THAT COMBINE IMAGES OF INTERIOR AND EXTERIOR

Abstract. The means of spatial construction are studied and it is found out which of them are most effective in works that combine interior and exterior images. Using the examples of works by artists of the Odesa school of painting, it is shown how different means of constructing space affect the perception of an artistic image.

Key words: space, light, brightness, linear perspective, aerial perspective, color and light contrast.

Поєднання інтер'єрного та екстер'єрного простору є досить цікавим і надає нові можливості для створення художньої виразності. Що ми розуміємо під таким поєднанням? Якими засобами користуються художники, вибудовуючи в них простір?

Щоб в одній картині об'єднати зображення екстер'єру та інтер'єру можливі два варіанти щодо точки зору глядача: або, він зазирає з зовнішнього простору у простір інтер'єру, або, навпаки, з інтер'єру помешкання виглядає назовні, у простір під відкритим небом. Відповідно до точки зору композиційний центр чи вузлова сцена будуть розташовані в інтер'єрі або на відкритому повітрі.

Поєднання двох просторів зустрічаємо у творах українських митців різних за жанром – від міфологічних картин, жанрових сцен, до, ніби то невибагливих натюрмортів. Як приклад можна розглянути картину українського митця Олександра Мурашка «Благовіщення», 1909 року. Це

глибоко філософське полотно, єдине релігійне у творчості Мурашка, зображує сцену у м'яко освітленій кімнаті біля білих завіс. Художник розповідає, як виникла ідея сюжету картини. Він випадково побачив, як дівчина входить з тераси до приміщення. Уява митця, перетворила дівчину на безтілесну містичну фігуру, осяяну променями світла, Архангела Гавриїла, що прийшов до Марії з Благою звісткою.

У митців одеської школи картини з поєднанням просторів зустрічаються досить часто, можливо, через світлоносне повітряне середовище південного міста. Починаючи з засновника одеської школи Кіріака Костанді, який зображував сцени мирного життя одеситів.

Із більш сучасних авторів, до цього прийому особливо часто вдавався народний художник України, відомий одеський живописець Адольф Лоза. Мотив отвору назовні, відкритого вікна, переходить з одного його полотна на інше. Як приклади можна розглядати: «Вікно у Херсонесі», «Червоний стіл», «Жовтень», «Букет на вікні», «Вікно в моєму місті», «Урочистий вечір», «Весна в моєму місті» і ще численні натюрморти з відкритим вікном або на веранді, що розкрита у простір південного дня. Митець дає можливість глядачу, ніби, зі свого помешкання, відкрити яскравий, залитий сліпучим світлом світ.

Митці користуються, для передачі простору в інтер'єрі та в екстер'єрі всіма засобами, які існують, для зображення (імітації) простору. Прийом «затулення», лінійна перспектива, кольорова та повітряна перспективи. Їх використовують як для зображення внутрішнього простору, так і простору назовні.

Головною відмінністю, що відрізняє «всередині» від «назовні» є освітлення. Світло відіграє головну роль у зображенні. Різниця більш стриманого, розсіяного світла в помешканні та сліпуче-яскравого – сонячного світла на вулиці, можуть як просто розділити два простори, так і відігравати роль акцентування, виділення та підкреслення головного, або втілювати ще більш складну, філософську ідею, в залежності від задуму автора.